

Klima- og miljødepartementet
Postboks 8013 Dep
0030 OSLO

Deres ref.:
23/597-11

Vår ref. (saksnr.):
23/1777 - 10

Saksbeh.:
Gro Koppen, 911 47 803

Dato:
12.05.2023

Innspill til Nasjonal handlingsplan for naturmangfold fra Oslo kommune

Byrådsavdeling for miljø og samferdsel i Oslo kommune viser til brev fra Klima- og miljødepartementet av 31.03.2023, med invitasjon til å gi skriftlig innspill til en nasjonal handlingsplan for oppfølging av det nye globale rammeverket for naturmangfold («naturavtalen»). Frist for å gi skriftlig innspill er satt til 12.05.2023, og det er bedt om at innspillet tar utgangspunkt i tre konkrete spørsmål.

Oslo kommunes innspill er avgitt av byråden for miljø og samferdsel i byrådets sak 12/23. Innspillet er avgitt på delegert myndighet, jf. bystyrets vedtak av 30.05.2001, sak 218, og byrådets vedtak av 03.07.2001, sak 1360.

Oslo kommune har følgende innspill til handlingsplanen:

1. *Hva mener dere er de viktigste temaene og virkemidlene Norge bør legge vekt på i vår nasjonale oppfølging av de nye globale målene i naturavtalen?*

Norge er i en spesiell situasjon i global sammenheng ved at vi enn så lenge har relativt store arealer som er moderat, lite eller ikke påvirket av menneskelige inngrep og/eller aktivitet, både på land og i kystnære strøk. Dette setter landet i en posisjon som muliggjør at målene om både restaurering og vern av 30 % av innlandsarealer (inkludert ferskvann) og kystnære marine områder (seksjon H, mål 2 og 3 i avtalen) kan være oppnåelige. Oppnåelse av de globale målene i naturavtalen vil likevel være utfordrende, og vil kreve til dels store endringer blant annet i hvordan vi høster av naturressurser (fiske, skogbruk mv.), beslaglegger arealer med ulike aktiviteter (fiskeoppdrett, kraftutbygging mv.) og ikke minst hvordan tettsteder, byer og infrastruktur utvikles i fremtiden med tanke på arealbeslag. Den nasjonale handlingsplanen må ha et tverrsektorielt fokus, og Staten må ta ansvar for å integrere naturhensyn i alle sektorer, som samferdsel, olje og energi, helse osv.

Kommunenes rolle som arealforvaltere er sentral for at Norge skal kunne nå målene i naturavtalen. Naturen i Norge bygges ned bit for bit. Det samlede tapet bør være et nasjonalt anliggende. Skal Norge kunne imøtekomme spesielt mål 1 om arealforvaltning, mål 8 om klimatilpasning og mål 12 om grønne byer, må arbeidet i kommunene styrkes. Det er spesielt viktig med:

- Styrket kunnskap som er tilgjengelig for kommunene om naturbaserte løsninger. Dette er sentralt for at kommunene kan ta valg som både ivaretar og styrker naturen, samtidig som man kan tilrettelegge for reduserte klimagassutslipp.
- Bedre verktøy i kommunene, spesielt kart over naturgoder og økosystemtjenester, som viser både hvor det er arealer som bidrar til naturlig klimatilpasning og hvor det er verdifull natur. Dette vil også kunne gi informasjon om hvilke arealer det kan være aktuelle å restaurere for å gi grønne korridorer med mer.
- Veiledning og prinsipper for naturregnskap, arealregnskap og begreper som arealnøytralitet. For at kommunene skal kunne ta mer kvalifiserte beslutninger og redusere nedbygging av natur kan natur-/arealregnskap være et svært nyttig verktøy. Dette er relativt nye begreper og det er behov for enhetlig tilnærming til hvordan dette og et arealnøytralitetsprinsipp kan etterfølges i praksis. Til dette er det også behov for kartlegging og kartverktøy. Det hadde vært svært fordelaktig dersom det nasjonale naturregnskapet som utvikles, inkludert tilhørende verktøy, blir mulig å benytte også i kommunene.

Å utvide og styrke bruken av utvalgte naturtyper og prioriterte arter etter naturmangfoldloven, vil være et godt tiltak for å ivareta viktig natur i kommunene. Ved å bruke virkemidler som allerede er kjent i kommunens forvaltning vil dette være både effektivt og effektivt tiltak. Nasjonale myndigheter bør:

- bruke virkemidlet utvalgte naturtyper i naturmangfoldloven (§§ 52 og 53) mer aktivt. Per nå er det kun vedtatt å utvelge 8 naturtyper. Svært mange naturtyper som behøver beskyttelse fordi de er truet eller er viktige for flere truede arter mangler denne beskyttelsen. Ved å ferdigstille utvelgelsen av naturtyper blir det enklere å prioritere og ivareta sårbare og verdifulle naturtyper i all arealplanlegging. Ferdigstilling av virkemiddelet utvalgte naturtyper vil også gjøre det enklere å prioritere restaureringskrav og stille krav om restauring ved eventuelle inngrep.
- bruke virkemiddelet prioriterte arter i naturmangfoldloven (§§ 23 og 24). Det finnes bare 11 prioriterte arter i Norge. Da Stortinget vedtok naturmangfoldloven ble det anslått at det var et behov for å prioritere mellom 200 og 400 arter. Stortinget gjentok dette i sin behandling av stortingsmeldingen Natur for livet i 2016. God strategisk bruk av prioriterte arter vil gi naturmangfoldet i Norge den beste juridiske beskyttelsen, og sikre overlevelse av arter.

Det er videre behov for å styrke flere krav, normer og reguleringer:

- Plantesykdommer fra importerte planter og jord er et stort problem. Kombinasjonen av sykdommer og patogener sammen med et mildere klima utgjør en stor trussel for våre arter og økosystem. Mildere klima gir høyere grad av overlevelse og formering av invaderende fremmede arter. Innførsel av planter og jord bør reguleres av et like sterkt lovverk som matimport ellers i landbruket. Dette vil legge til rette for å oppnå mål A om å opprettholde genetisk variasjon i alle arter for å ivareta naturens egen evne til å tilpasse seg klimaendringene. Samtidig går dette hånd i hånd med mål 4, om å unngå utryddelse av arter, og mål 6, eliminere trusselen fra invaderende arter. Robuste økosystem er den viktigste forutsetningen for å håndtere klimaendringene som allerede pågår, og vi må derfor legge til rette for naturens egen evne til å tilpasse seg klimaendringene.
- For å være sikker på at kartlegging av natur er gjort uavhengig og uten egeninteresser, bør det stilles krav til at kartlegging skal gjøres av en tredjepart og ikke i regi av utbygger/ forslagsstiller. Kartleggingen må også gjøres på en tid på året hvor man er forventet å avdekke de viktigste naturverdiene man kan forvente å finne i området.
- Naturmangfoldlovens verktøykasse er dessverre underbrukt, og det er et stort potensial for å iverksette effektive bevaringstiltak for natur. Norges oppfølging av naturavtalen bør synliggjøre hvordan nasjonale myndigheter har tenkt å bruke de juridiske virkemidlene i loven, og foreslå styrking av loven der dette er aktuelt.
- For å sikre en mer kunnskapsbasert og økosystembasert tilnærming til all naturforvaltning bør miljøkvalitetsnormen i naturmangfoldloven §13 gjøres juridisk bindende. I dag er normen kun

veiledende. Kvalitetsnormen for natur kan brukes til å sette kvalitetskrav for økosystemer, arter og naturtyper. I dag har vi kvalitetsnorm for villaks som er kompromittert av trafikklyssystemet for lakselus som følge av oppdrettsanlegg. Miljøkvalitetsnorm er et underbrukt virkemiddel i naturmangfoldloven, som kan bli svært strategisk viktig, særlig hvis den gjøres juridisk bindende.

- Arealfotoavtrykket, naturinngrepene, utslippene og forsøplingen som følger av vårt forbruk, er ikke forenelig med målene i naturavtalen. Krav innkjøp i kommunen er et av de viktigste virkemidlene vi har for å redusere fotoavtrykket fra forbruk. For å kunne ta gode innkjøpsvalg, er det behov for at staten stimulerer til at det utvikles miljøvaredeklarasjoner og på andre måter sikres bedre datatilgang for viktige varegrupper. Det trengs et bedre nasjonalt rammeverk for økt produsentansvar som sikrer lav miljøpåvirkning fra produkter som tekstiler, bygg og mat.

2. *Hva er det viktigste din organisasjon eller virksomhet kan bidra med for at verden skal nå de nye globale målene i naturavtalen?*

Oslo kommune er en stor grunneier og forvalter av arealer innenfor egen kommune. I tillegg har kommunen sentrale myndighetsroller, spesielt som plan- og bygningsmyndighet. Kommunen har derfor en helt sentral rolle i å bidra til at målene i naturavtalen kan nås lokalt.

Oslo kommune har også svært store naturverdier å ivareta som den kommunen i landet med flest registrerte arter totalt og flest registrerte rødlistearter. I denne sammenheng har Oslo gjennom flere år fokusert på kunnskapsgrunnlaget knyttet til natur, spesifikt ved å kartlegge naturverdier i kommunen uavhengig av planforslag eller utbyggingsplaner. Dette harmonerer godt med mål 21 i naturavtalen som skal sikre et best mulig tilgjengelig kunnskapsgrunnlag for beslutningstakere og forvaltningen. Ressurser til å innhente kunnskap og kartlegge natur både lokalt og nasjonalt må være et stort satsningsområde dersom målene i naturavtalen skal kunne nås.

Klimatiltak i skog må også bidra til å løse naturkrisen. Regjeringen bør se på hvordan tiltak for å øke opptaket i skogen kan innrettes helhetlig slik at man ivaretar både karbonlagring, klimarisiko og naturmangfold. Det er mulig å kombinere disse hensynene samtidig som man sikrer skogråstoff til det grønne skiftet. Klima- og naturpåvirkning av ulike typer skogsdrift bør belyses. Erfaringer fra Oslo kommunes skogsdrift viser at en flersjiktet og mer naturlig utviklet skog også kan gi lønnsom skogsdrift med høy produksjon. Forvaltningsmetoden ivaretar den generelle naturen og grønne korridorer ved at man unngår flatehogst, i tillegg til å bevare skogbunnen og dens mulighet til å akkumulere karbon.

I Oslo kommune har vi god erfaring med å bruke Klimabudsjett for å strukturere arbeidet med klimagassreduksjoner og å ansvarliggjøre alle etater innen deres fagområder. Et slikt styringsverktøy kan også brukes for å imøtekomme målene i naturavtalen. Et viktig prinsipp i Klimabudsjettet er å være åpen og transparent. Vi ser positivt på at regjeringen vil legge frem et naturregnskap ved neste fremleggelse av statsbudsjettet. I den forbindelse er det viktig å være så transparent som mulig på hvor mye natur i Norge som står i fare for å bli bygd ned (regulert til boligformål med mer) og at regjeringen bør etterstrebe å lage en referansebane for "business as usual" innen hvor mye naturområder som er regulert til andre formål.

3. *Hva mener dere om Norges muligheter til å bidra til å oppnå de globale målene? Har vi bedre eller dårligere forutsetninger på noen områder?*

Som nevnt under første spørsmål har Norge i utgangspunktet gode muligheter til å bidra positivt for å nå de globale målene ettersom vi har store landarealer og store kystnære marine arealer hvor det er moderate til lite eksisterende inngrep, og som potensielt kan vernes eller restaureres. Men det bemerkes

at både verne- og restaureringsmålene er svært ambisiøse (30 % innen 2030), og vil kreve endringer i verneform og -innhold dersom virkningen skal være reell. Som eksempel kan marine verneområder hvor det tillates kommersielt fiske trekkes frem. Slike milde verneformer er ikke forenlig med mål 5 i naturavtalen som i forkortet form sier at høsting av ville bestander skal være bærekraftig på lang sikt. Tilsvarende vil gjelde for vern av landarealer, hvor verneform(er) må være strenge og med få eller ingen dispensasjonsmuligheter for fysiske inngrep dersom de skal ha reell betydning.

Vennlig hilsen

Irene Kahelelani Tanke
seksjonssjef

Gro Koppen
spesialrådgiver

Kopi til:
Bymiljøetaten
Klimaetaten